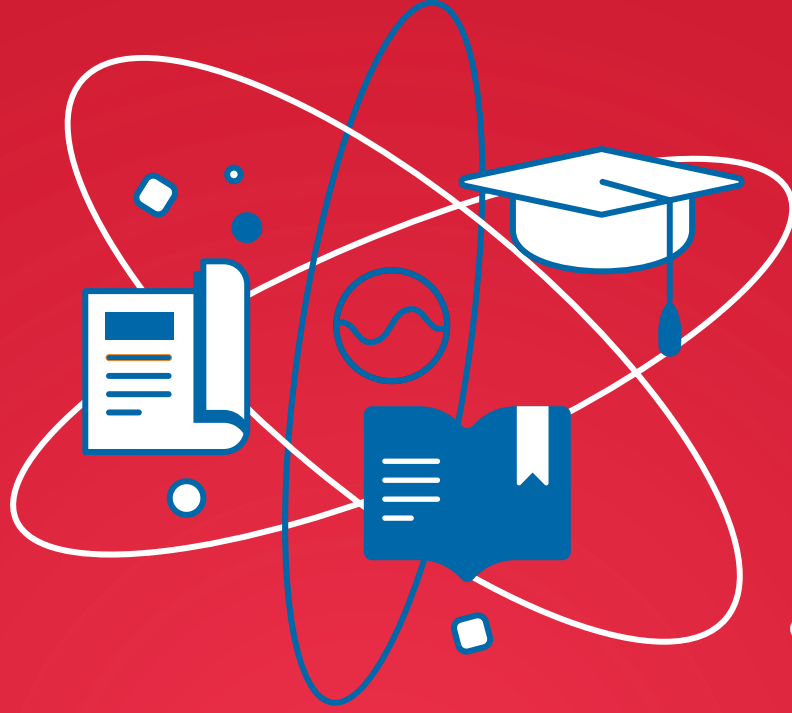

Bu kitabın her hakkı Arı Yayıncılık'a aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafiklerin yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

6

BAŞARININ FORMULÜ

YAZAR

Erkan İSANMAZ - Şeyhmus YÜCE
Yavuz YILDIZ - Murat SAAT

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Seren ÖNBAY - Meltem YÜKSEL

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş.
(0212 454 30 00)

Osmangazi Mah. Gazi Cad. No:1 Kırac-Esenyurt/İSTANBUL
Tel: 0212 879 20 60 - Faks: 0212 879 20 70 - www.ariyayin.com
info@ariyayin.com - [f](#) [i](#) [t](#) [v](#) /ariyayin

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vedile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Âkif ERSOY

“ İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE - BİREY VE TOPLUM

Değişen Rollerim	3
Kültürümüzle Yaşıyor ve Gelişiyoruz	7
Ön Yargıları Kırıyorum	11
Birlikte Daha Güçlüyüz	15
Sorunlarımın Çözümünü Biliyorum	19
Ünite Değerlendirme - 1	23

2. ÜNİTE - KÜLTÜR VE MİRAS

Türklerin Ana Yurdu ve Türk Göçleri	27
İlk Türk Devletlerinde Kültür ve Medeniyet	31
Asya Hun Devleti	35
I. Kök Türk Devleti - II. Kök Türk Devleti	39
Uygurlar	43
İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı	47
Dört Halife Devri	51
Emeviler - Abbasiler	53
Türklerin İslamiyet'e Geçişleri	55
Karahanlılar - Gazneliler	57
Büyük Selçuklu Devleti	61
Anadolu'da Kurulan İlk Türk Beylikleri	65
Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti	69
Haçlı Seferleri	73
Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi	
Kültür ve Medeniyet	77
Medeniyete Yön Veren Yollar	81
Ünite Değerlendirme - 2	83

3. ÜNİTE - İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Ekvator - Paraleller - Meridyenler	87
Coğrafi Koordinat Sistemi	91
Türkiye'nin Matematik ve Özel Konumu	93
Kıtalar ve Okyanuslar	97
Ülkemizin Yeryüzü Şekilleri	99
Türkiye'nin İklimini Etkileyen Unsurlar	103
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü	105
Türkiye'de Nüfusun Dağılışı	109
Türkiye'de Ekonomik Faaliyetler	113
Türkiye'nin Yer Altı ve Yer Üstü Kaynakları	117
Farklı İklim ve Yaşam Tipleri	119
Kutup İklimi - Akdeniz İklimi	121
Muson İklimi - Ekvatorial İklim	125
Ünite Değerlendirme - 3	129

4. ÜNİTE - BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Sosyal Bilimler ve Toplum	133
Hayalimdeki Gelecek	137
Bilimsel Araştırma Basamakları	141
Telif ve Patent Hakkı	145
Ünite Değerlendirme - 4	149

5. ÜNİTE - ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler	153
Topraklarımız ve Tarım	155
Ülkemizde Hayvancılık	159
Ormanlarımız - Sularımız	163
Madenlerimiz	167
Turizm Kaynaklarımız	171
Enerji Kaynaklarımız - Dünyamıza Sahip Çıkalım	173
Yatırım ve Pazarlama	177
Vergilerimiz Kazançlarımızdır	181
Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	183
Mesleğimi Seçiyorum	185
Ünite Değerlendirme - 5	187

6. ÜNİTE - ETKİN VATANDAŞLIK

Demokrasinin Temel İlkeleri	191
Yönetim Biçimleri	193
Üç Kuvvet	197
Yönetimin Karar Alma Sürecini Etkileyen Unsurlar	201
Hayatın İçinde Demokrasi	205
Haklarımın Bilincindeyim	209
Kadın ve Toplum	213
Ünite Değerlendirme - 6	217

7. ÜNİTE - KÜRESEL BAĞLANTILAR

Komşularımız ve Kardeşlerimiz	221
Kültürler Arası Köprü	223
İhracat - İthalat	225
Lider Türkiye	229
Kültürümüze Sahip Çıkalım	231
Ünite Değerlendirme - 7	233
CEVAP ANAHTARI	239

Değişen Rollerim

Bir işte bir kimsenin üstüne düşen göreve **rol** denir. İnsanların üyesi olduğu **grup ya da kurumlarda** çeşitli rolleri vardır. Hatta aynı anda birden fazla rol de üstlenebilirler.

Ailede
çocuk

Okulda
öğrenci

Otobüste
yolcu

Hastanede
hasta

Takımda
futbolcu

Koroda
solist

Markette
müşteri

» Sahip olduğumuz rolleri **doğuştan** ve **sonradan** sahip olduğumuz roller olarak iki gruba ayırabiliriz.

**Doğuştan Sahip
Olduğumuz Roller**

Evlat, kardeş...

Bu roller biyolojik özelliklerimizden kaynaklanır.

**Sonradan Sahip
Olduğumuz Roller**

Başkan, kaleci...

Bu rolleri çalışarak ve başarı göstererek kazanırız.

» İçinde yer aldığımız meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmeye mesleki rol denir.

» Rollerimiz bize bazı hak ve sorumluluklar yükler.
 > **Haklarımız** hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir.

Örnek: Okulun imkânlarından faydalanmak

> **Sorumluluklarımız** ise üstlendiğimiz rollerimizin gereklerini yerine getirmeye ilgilidir.

Örnek: Okul kurallarına uymak

» Sosyal roller zaman içinde değişebilir. Bir öğrencinin eğitimini tamamlayarak doktor ya da pilot gibi mesleklere sahip olması bu duruma örnek verilebilir. Sosyal rollerimizin zaman içinde değişmesi nedeniyle bu rollerin gereği olarak sorumluluklarımız da zaman içinde değişmektedir.

A. Tabloda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru mu? Yanlış mı?		Doğru ✓	Yanlış ✗
1	Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren çeşitli roller üstleniriz.		
2	İçinde bulunduğumuz role uygun davranışlarda bulunmalı ve farklı rollerin davranışlarını birbirine karıştırmamalıyız.		
3	Sonradan kazandığımız roller doğuştan kazandığımız rollere göre daha önemlidir.		
4	Mesleki rollere ilişkin beklentiler yazılıdır, sosyal rollere ilişkin beklentiler yazılı değildir.		
5	Kişilerin sosyal rolleri doğdukları andan itibaren yaşamları boyunca hep aynı kalır.		
6	Bazı sosyal roller bireyin aldığı eğitim ve elde ettiği başarılar sonucunda değişir.		
7	Aile içinde aynı anda birden fazla role sahip olmamız mümkün değildir.		
8	Arkadaş çevresi, bireyin içinde yer aldığı ilk sosyal kurumdur.		

B. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metindeki bilgilerden yola çıkarak verilen rollerin numaralarını ilgili kutucuklara yazınız.

Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren çeşitli sosyal roller üstleniriz. Rollerimizin bir kısmı doğuştan sahip olduğumuz rollerdir. Bu roller biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan, herhangi bir ilgi ve yetenek gerektirmeyen rollerimizdir. Bunları seçme imkânımız yoktur. Bazı rollerimiz de vardır ki bunlara isteğimizle çalışarak ve başarı göstererek sonradan sahip oluruz. Bunlar özgür irademizle katıldığımız grupların bize yüklediği rollerdir.

Doğuştan Sahip Olunan Roller

Sonradan Kazanılan Roller

Kardeş		Doktor
1	Sınıf başkanı	3
Evlat	2	İzci
4	Torun	6
Kuzen	5	Takım kaptanı
7		8

C. Aşağıda verilen görev ve sorumlulukların hangi mesleki ya da sosyal role ait olduğunu "✓" işareti koyarak belirtiniz.

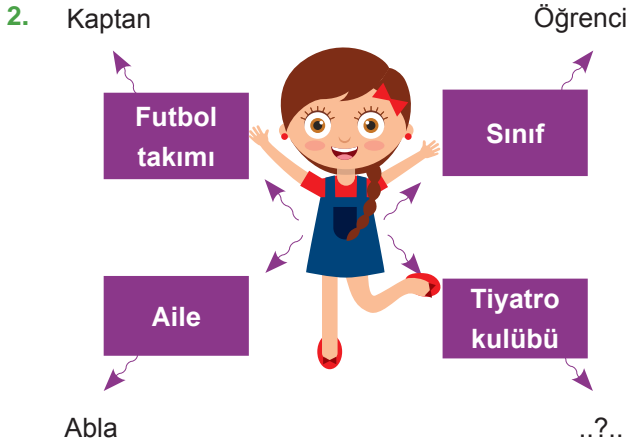
	Öğretmen	Polis	Çiftçi	Şoför	Öğrenci	Doktor
1						
2						
3						
4						
5						
6						

1. Her birey doğduğu andan itibaren toplum içerisinde belli bir role sahip olur. Bazı roller hayatımızın büyük bir bölümünde değişmezken, bazıları ise durumdan duruma, zamandan zamana değişebilmektedir.

Buna göre aşağıdaki rollerimizden hangisi hayatımızın büyük bir bölümünde değişmeyen rollerimiz arasında yer alır?

- A) Evlat olmak
B) Öğrenci olmak
C) Voleybol takımında kaptan olmak
D) Sınıf başkanı olmak

Kavram haritasında “?” ile gösterilen yere öncelikli olarak hangisi yazılmalıdır?

- A) Oyuncu B) Kuzen
C) Solist D) İşçi

3. Haklarımız hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi hak kavramına örnek olarak verilemez?

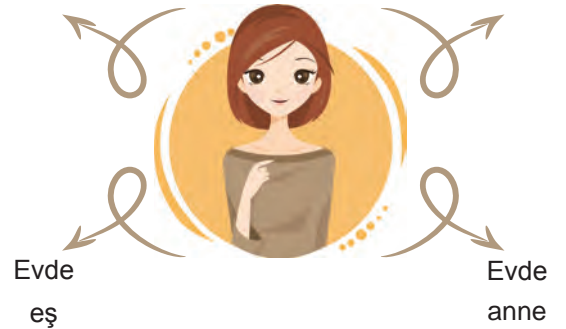
- A) Temiz bir çevrede yaşamak
B) Derslere geç kalmamak
C) Arkadaşlarla oyun oynamak
D) Hastalandığımızda tedavi olmak

4. İçinde yer aldığımız meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmeye mesleki rol denir.

Buna göre hastaları tedavi etmek aşağıdakilerden hangisi ile ilgili bir mesleki roldür?

5. Okulda öğretmen Dernekte üye

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Üstlenilen rol, içinde bulunulan gruba ve kuruma göre değişebilir.
B) Kişiler birden fazla role sahip olabilirler.
C) Bireyler gruplarda birden fazla rol alabilirler.
D) Farklı gruplarda aynı rol üstlenilebilir.

6. Aşağıda Murat'ın 2011 ve 2021 yıllarında çekilmiş fotoğraflarından bir kesit verilmiştir.

Murat'ın yukarıda verilen fotoğrafları,

- I. Aynı anda birden fazla rol sahibi olabiliriz.
- II. Sosyal roller zaman içinde değişebilir.
- III. Rollerimizin tamamına doğuştan sahip oluruz.

yargılarından hangisi ya da hangilerini kanıtlar niteliktedir?

- A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) II ve III.

7. Alperen ailesiyle birlikte Sivas'ta yaşamaktadır. Okullar tatil olduğu zaman Sivas iline bağlı Hanlı köyüne giderek dedesi ile vakit geçirmektedir. Gündüzleri amcası ile hayvanların bakımını üstlenen Alperen, akşamları ise dedesinin çok sevdiği kitapları ona okumaktadır.

Metne göre aşağıdakilerden hangisi Alperen'in üstlendiği rollerden biri değildir?

- A) Abi B) Torun C) Yeğen D) Öğrenci

8.

66

Sevinçlerimizin ve üzüntülerimizin paylaşıldığı ilk yer olan ailemiz, hayatımız boyunca yer alacağımız gruplar içinde en önemlisidir. Bu yüzden aile içi roller sevgi, saygı, dayanışma ve yardımseverlik duygularıyla yerine getirilmelidir.

99

Aile içi roller yerine getirilirken sevgi, saygı, dayanışma ve yardımlaşma duygusu ile hareket edilmesinin faydaları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Hak ve sorumlulukların önemszenmesi
B) Aile içi bağların güçlenmesi
C) Aile üyelerinin birbirlerine duydukları güvenin artması
D) Aile bireylerinin birbirlerinin haklarını göz ardı etmesi

Kültürümüzle Yaşiyor ve Gelişiyoruz

Kuşaktan kuşağa aktarılan ve bir toplumu diğer toplumlardan ayıran hayat tarzı o toplumun millî kültürüdür. Dil, din, tarih, gelenek ve görenekler, mimari gibi millî kültürü oluşturan unsurlar milletin birliği ve beraberliğinde önemli role sahiptir. Millî kültür, millî kimliği oluşturur ve bir toplumun devamı için önemli bir unsurdur.

Kültürümüzü oluşturan unsurlara sahip çıktığımızda

- ▶ Toplumda birlik ve beraberlik güçlenir.
- ▶ Toplumsal hoşgörü, anlayış ve dayanışma artar.
- ▶ İçeriden ve dışarıdan gelecek tehditlere karşı güçlü bir ülke oluruz.
- ▶ Toplum olarak modern ve gelişen dünyadaki yerimiz daha da sağlam olacaktır.

A. Tabloda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru mu? Yanlış mı?		Doğru ✓ Yanlış ✗	
1	Kültürümüz, milletimizin her ferdini "biz" duygu ve düşüncesi etrafında birleştiren öğelerden oluşur.		
2	Hoşgörülü olmak, insanları ve toplumu birbirinden ayırır.		
3	Dil, din ve tarih gibi kültürü oluşturan unsurlara sahip çıkmak millî birliğimize zarar verir.		
4	Türk toplumu olarak millî kültürümüz, millî kimliğimizin vazgeçilmez bir unsurudur.		
5	Din, insanların duygu ve düşüncelerini etkileyerek yaşam tarzlarını şekillendirir.		
6	Milletler tarihlerini yadsıyarak geleceğini inşa etmelidirler.		
7	Kültürümüz, millî birlik ve beraberliğimizin sağlanmasında ve millet olma şuuruna ermemizde önemli paya sahiptir.		
8	Kültürün nesilden nesile aktarılması, yaşaması ve gelişmesi dil yoluyla olur.		

B. Aşağıda millî kültürümüzü oluşturan unsurlar ile bu unsurlara ait görseller verilmiştir. Verilen kültürel unsurları, öncelikli olacak şekilde ait oldukları görsellerle eşleştiriniz.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen kelimelerle doğru bir şekilde tamamlayınız.

Kültürel mirasın aktarılmasında köprü görevi görmektedir.

....., Türk toplumunu diğer toplumlardan ayıran hayat tarzıdır.

Tarih oluşmasında, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında rol oynar.

..... heyecanla beklediğimiz ve milletçe kutladığımız ortak kültür öğelerimizdir.

Kültürü oluşturan dil, din ve tarih gibi unsurlar birlikteliğin oluşmasına katkı sağlar.

1. İnsanlar arasındaki en önemli iletişim aracıdır. Bizi hayata bağladığı gibi varlıklarla olan ilişkilerimizi de belirler. İnsanlar duygularını, düşüncelerini ve isteklerini bu unsur aracılığıyla ifade ederler. Bu bakımdan kültürün sonraki kuşaklara aktarılmasında önemli bir role sahiptir.

Metinde toplumsal birlikteliğin oluşmasında etkili olan aşağıdaki kültürel unsurların hangisi hakkında bilgi verilmiştir?

- A) Tarih
B) Din
C) Bayramlar
D) Dil

2.

Millî ve dinî bayramlarımız vardır. Bu bayramlar her yıl büyük bir coşku ile kutlanır. Bayramlar sağlayan unsurlardır.

Öğrencinin verdiği bilgideki “.....” ile boş bırakılan yer aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanamaz?

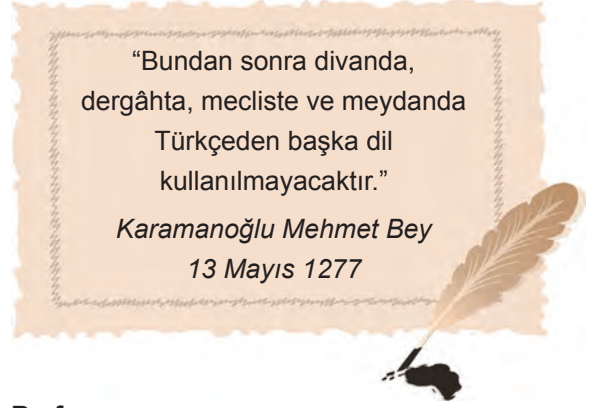
- A) kişiler arası çatışmayı
B) toplumsal uzlaşmayı
C) birlik ve beraberliği
D) toplumsal dayanışmayı

3. Milleti, dolayısıyla kültürü meydana getiren unsurlardan biri olan tarih, bir milletin çağlar içindeki yürüyüş ve görünüşüdür. Tarih mazidir fakat bu mazi, bugünün ve dünün fertlerini millet içerisinde birbirine bağlayarak geleceğe taşır.

Yukarıda verilen paragrafta aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Bütün toplumların tarihi aynıdır.
B) Tarihimizi başka milletlerden öğrenmeliyiz.
C) Geçmişte yaşanmış olayların geleceğe herhangi bir katkısı yoktur.
D) Tarih, birlik ve beraberliği sağlamaktadır.

4.

Bu fermanın,

- I. Türkçenin yaygınlaşması
II. İslamiyet'in yayılması
III. Ekonominin canlanması

durumlarından hangisi ya da hangilerine doğrudan katkı sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I.
B) I ve II.
C) II ve III.
D) I, II ve III.

5.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışma kapsamında kullanılabilecek sloganlardan biri olamaz?

- A) Gelenek ve göreneklerimiz yaşat.
B) Kültürünün ilerlemesini göz ardı et.
C) Tarihimizi öğrenip tarihimizden ders çıkar.
D) Türkçesi varken yabancı kelime kullanma.

6.

http://www.trt.net.tr

Kadim geçmişimiz boyunca dört bir yana saldıığımız köklerimiz, bizden olanlar, bizleri çağırıyor! Tıpkı Bosna'da geçmişin vücut bulmuş ve dile gelmiş hâli olan teyzenin hikâyesinde olduğu gibi...

Yardım kolileri Türkiye'de paketlenerek askerî kargo uçağıyla Saraybosna'ya götürülür. Köyün birinde askerlerimiz yardımları dağıtmaya başlarlar. Ağır kış koşullarında askerler bir kapıyı çalarlar. Kapı açılır, karşılarında yaşlı bir teyze. Kapıyı açar açmaz 'Türk müsünüz?' diye sorar. Bizimkiler 'Türk'üz' deyince: Yaşlı teyze, 'Geleceğinizi biliyordum.' der.

Genel ağ haberinde aşağıdakilerden hangisinin önemine daha çok vurgu yapılmıştır?

- A) Din B) Sanat C) Tarih D) Bayramlar

7. Tuğrul Bey, Dandanakan Savaşı sonrasında toplanan kurultayda eline aldığı bir oku, ağabeyi Çağrı Bey'e vererek kırmasını ister. Çağrı Bey bu tek oku rahatça kırar. Ok sayısı üçe çıkınca kırmakta zorlanır. Ok sayısı dörde çıkarılınca kıramaz. Bu olayın ardından Tuğrul Bey, "Bu oklar gibi olursak her daim milletimiz var olur." der.

Bu davranışıyla Tuğrul Bey'in Türk toplumu için aşağıdaki unsurlardan hangisinin önemini vurguladığı söylenebilir?

- A) Millî egemenliğin B) Farklılıklara saygı gösterilmesinin
C) Millî birlik ve beraberliğin D) Hoşgörü anlayışının

8.

Birçok özelliğiyle Mevlana'ya benzeyen büyük Türk düşünürü, İslam'ın sabır, kanaat, hoşgörü, cömertlik, iyilik, fazilet değerlerini benimsemeye yönelik telkinleriyle yüzyıllardır insanlığa ışık saçıyor, öğütleriyle yol gösteriyor.

“ Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım
Sevelim sevillelim, dünya kimseye kalmaz ”

Buna göre Yunus Emre'nin bu öğütlerine uygun hareket edilmesi,

- I. Kültürel etkileşimin hızlanması
II. Toplumsal birlikteliğin güçlenmesi
III. Millî değerlerin ortadan kalkması

sonuçlarından hangisi ya da hangilerinin ortaya çıkmasını sağlar?

- A) Yalnız I. B) I ve II. C) II ve III. D) I, II ve III.

Ön Yargıları Kırıyorum

Ön yargılı bakış açısı, insanlar arasında olumlu ya da olumsuz kalıp yargılara dönüşmektedir.

Ön yargı, bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görümlere dayanarak önceden edilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin yargıdır.

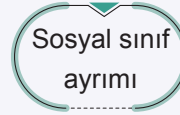
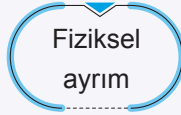
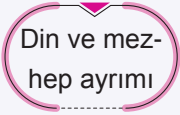
Örnek: Sen bu işi beceremezsin.

Kalıp yargı, halkın bir grup hakkındaki inancı, bir grubun başka bir grup hakkındaki duygusallaşmış, tecrübeyle çok az değişmiş olan inancıdır.

Örnek: Japonlar çok zekidir.

➤ **Birbirini tanımayan, empati kuramayan, farklılıklara saygı duymayan** bireylerde başkalarına karşı ön yargılar oluşmaktadır. Ön yargılar genellikle fiziksel farklılığı olan, farklı kültürden, dinden ve mezhepten insanlara karşı olmaktadır. Toplumsal birlikteliği azaltan bazı ön yargı ve kalıp yargılar şunlardır:

➤ Ön yargıların sebeplerini, çeşitlerini ve sonuçlarını bilmemiz ön yargılarımızı kırma konusunda bize kolaylık sağlar. **Ön yargının bazı nedenleri, çeşitleri ve olası sonuçları şunlardır:**

• Ön Yargının Nedenleri •

- Farklılıklara saygılı olmamak
- Empati kurmamak
- Karşımızdaki kişiyi yeterince tanımamak

• Ön Yargı Çeşitleri •

- Cinsiyet ayrımcılığı
- Kültür ayrımcılığı
- Sosyal sınıf ayrımcılığı
- Fizyolojik ayrımcılık

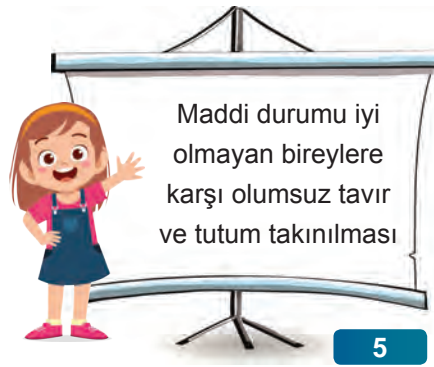
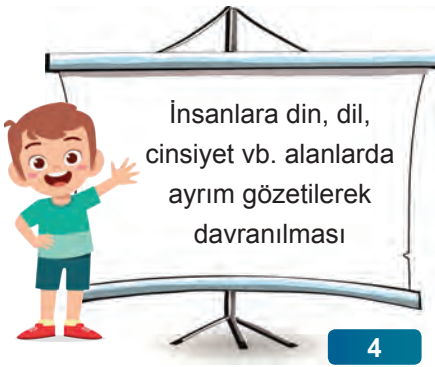
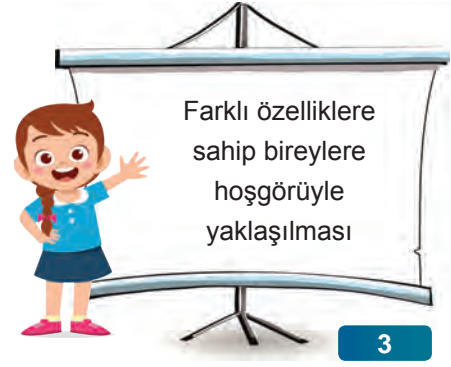
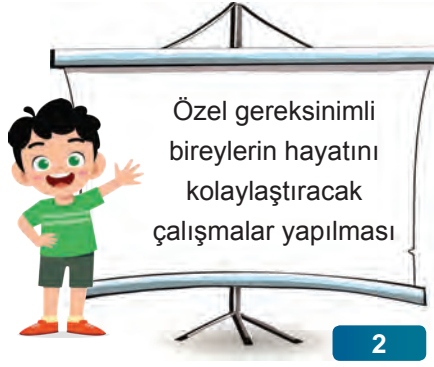
• Ön Yargının Sonuçları •

- Toplumda ayrışma
- Toplumsal çatışma
- Arkadaşlıklarda ve dostluklarda bozulma

A. Tabloda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru mu? Yanlış mı?		Doğru ✓ Yanlış X	
1	Kişinin toplumdaki değeri onun maddi durumuna göre belirlenmelidir.		
2	Ön yargıların azaltılması için insanlar arasındaki iletişim ve bağ güçlendirilmelidir.		
3	Günümüzde aile, komşuluk ve akrabalık değerlerine verilen önem gittikçe azalmaktadır.		
4	Özel gereksinimi olan vatandaşlar diğer bireyler kadar hiçbir zaman verimli çalışamaz.		
5	Ön yargıların azalması; toplumsal uyumun, birlik ve beraberliğin kuvvetlenmesini sağlar.		
6	Ön yargıların yaygın olduğu toplumlarda insanlar arasındaki sosyal ilişkiler güçlüdür.		
7	Toplumda ön yargıların artması, ayrımcılık ve çatışmaya neden olabilir.		
8	Toplumsal birlikteliğin bozulmaması için farklılıklara karşı ön yargılı olunmalıdır.		

B. Aşağıdaki çocuklar farklılıklara saygı ile ön yargıya ait örnekler vermişlerdir. Verilen örnekler "farklılıklara saygı" ve "ön yargı" kavramlarından hangisine örnek ise tahtalar üzerine numarasıyla belirtiniz.

C. Aşağıdaki kişilerin anlattığı olayları okuyarak ön yargı ile ilgili olanlara "✓" işareti koyunuz.

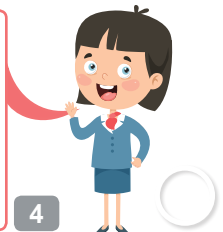
Geçenlerde bir yarışmaya katıldım. Bakımlı bir bayan olduğum için benim yemek yapamayacağımı düşünmüşlerdi. Ama birinci ben oldum.

Genel ağdan yeni bir dolap aldık. Paket halinde geldiği için kurulum yapmak gerekiyordu. Mobilyacılar çok ücret isteyince ben de kurulumu kendim yaptım.

Köyde iş imkânı azalınca şehre göç ettik. O zamanlar az paramız vardı. İş kurmak istedim. "Burada sizi kandırırlar, elinizdeki parayı da kaptırırsınız." diyenler olmuştu.

Gazetede verilen ilan için telefon açtım. İlandaki şartların hepsine sahip olmama rağmen "Erkek eleman almaya karar verdik." dediler.

1. Farklılıklara saygı, insanı belli bir özelliğine göre yargılamamak, herkesin kendi doğruları çerçevesinde yaşadığının farkında olmak ve farklılıkları zenginlik olarak görebilmezdır.

Tanımaya göre bir kişinin aşağıdaki davranışlarından hangisini sergilemesi farklılıklara saygı gösterdiğini kanıtlar?

- A) Ülkede yaşayan siyah renkli insanları dışlaması
B) Farklı dine inanan komşusuyla konuşmaması
C) Engelli bireylerin durumunu anlamak için empati kurması
D) Maddi durumu iyi olmayan kişilere yönelik alaycı bir tavır takınması

2.

Sınıf başkanı seçildiğim için çok mutluyum. Bu seçimde bana oy veren, vermeyen sınıf arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yaptığı bu açıklamalar dikkate alındığında Buket ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Özel gereksinimi olan öğrencileri göz ardı etmiştir.
B) Farklı görüşlere saygı göstermiştir.
C) Kendi çıkarlarını göz önünde bulundurmıştır.
D) Kendisine oy vermeyenlere ön yargıyla yaklaşmıştır.

3. Toplumsal birlikteliğin devamı içinI..... ortadan kaldırılmalı ve farklılıklaraII..... gösterilmelidir.

Paragrafta numaralandırılarak boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri yazılmalıdır?

_____ I _____	_____ II _____
A) ön yargılar	saygı
B) farklı düşünceler	anlayış
C) hoşgörü	sevgi
D) farklılıklar	hoşgörü

4.

Nihal, bu iş kızlara göre bir iş değil. Bu işi siz yapamazsınız.

Okan

Okan'ın toplumsal birlikteliği zedeleyen hangi ön yargı veya kalıp yargıya göre davrandığı söylenebilir?

- A) Sosyal sınıf ayrımı
B) Mezhep ayrımı
C) Cinsiyet ayrımı
D) Irk ayrımı

5.

“Kar taneleri ne güzel anlatıyor birbirine zarar vermeden de yol almanın mümkün olduğunu.”

Mevlana

Mevlana'nın bu sözüyle insanlarla uyum içerisinde yaşayabilmek için aşağıdakilerden hangisinin önemini vurguladığı söylenebilir?

- A) Farklılıklara saygı göstermenin
B) Ön yargılı davranmanın
C) Ayrılmakçı yaklaşım benimsemenin
D) Agresif tavır takınmanın

6.

Kimi zaman engelli rampalarının önüne veya yaya kaldırımlarının üzerine park edilen araçlar sebebiyle benim gibi fiziksel engelli vatandaşlar zor anlar yaşıyor. Rampaları kullanamadığımız için ya güzergâh değiştiriyoruz ya da çevredeki insanlardan yardım almak zorunda kalıyoruz. Lütfen engelli rampalarının önüne ve yaya kaldırımları üzerine araçlarınızı park etmeyin.

Engelli vatandaşımızın uyarısını dikkate alan bir araç sürücüsü için,

- I. Farklılıklara karşı saygı göstermiştir.
- II. Engelli vatandaşlarla empati kurmuştur.
- III. Sorumluluklarını yerine getirmiştir.

yargılarından hangisi ya da hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II. C) II ve III. D) I, II ve III.

7. “20 yaşındaki delikanlı, otobüsün camından bakarken birden bağırdı: "Bulutlar baba, bulutlar harika..." Baba gülümseyerek oğlunu izledi. "Baba ağaçlar" dedi aniden delikanlı. "Onlar hep geride kalıyor" dedi. Arkada oturan yaşlı adam, bu bağırmalardan rahatsız olmuş olacak ki babanın omzuna dokundu: — Beyefendi, oğlunuzu iyi bir doktora götürmelisiniz. Problemi var herhalde. Baba geriye dönerek: — O zaten iyi bir doktordan geliyor. Oğlum, doğuştan görme engelliydi ve ameliyat sonrası gözleri açıldı, dedi...

Yaşlı adamın tutumu aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilebilir?

- A) Hoşgörü B) Ön yargı C) Empati D) Fedakârlık

8. Kişi, olay veya bir durumla ilgili önceden edinilen, genellikle olumsuz olan kanılara, düşüncelere ön yargı denir. Ön yargı cümlelerindeki yargı önceden kararlaştırılmıştır. Yani ön yargı cümlelerinde düşünce her zaman eylemden önceki bir zamanı içerir.

Buna göre aşağıdaki öğrencilerden hangisinin sözleri ön yargı cümlesi olarak değerlendirilemez?

A) Ne kadar çok çalışırsa çalışsın denemede ilk ona giremeyecek.

B) Türkçe dersinden en düşük notu kesin Emre alır.

C) Yine ağızlarına bir parmak bal çalıp göndercekler zavallıları.

D) Okullar arası futbol turnuvasında okul takımımız ikinci oldu.

Birlikte Daha Güçlüyüz

➤ Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın önemi oldukça büyüktür.

Yardımlaşma, insanların çeşitli konularda birbirlerine yardım etmeleri ve ortak olarak işlerin üstesinden gelmeleridir.

Dayanışma, bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanmaları demektir.

➤ Türkler tarih boyunca sadaka taşları, imece, cenaze evlerine yemek götürülmesi, düğünlerde hediye verilmesi gibi yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini sergilemişlerdir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma maddi yardımlarla yapılabileceği gibi manevi destekle de yapılabilir. **Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın sağlayacağı bireysel ve toplumsal katkılardan bazıları şunlardır:**

Kardeşlik ve dostluk duyguları gelişir.

Sosyal bağlarımızı güçlendirir.

Toplumsal barışa katkı sağlar.

İnsanlarla iletişimimizi sağlar.

Birlik ve beraberlik güçlenir.

Problemler kolayca çözülür.

➤ Sivil toplum kuruluşları da yaptıkları çalışmalarla toplumda dayanışmanın oluşmasına katkı sağlarlar.

Türk Eğitim Vakfı

Maddi zorluk çeken öğrencilere eğitim alanında fırsat eşitliği sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Türk Kızılay

Doğal afetlerde yardıma ihtiyacı olanlara giyecek ve gıda yardımı yapar. Ayrıca kan ihtiyacını da karşılar.

Mehmetçik Vakfı

Şehit olan Mehmetçiklerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere destek olur.

Darülaceze

Bakıma muhtaç, yaşlı, engelli insanlara, sokağa terk edilmiş kimsesiz çocuklara hizmet vermektedir.

A. Tabloda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru mu? Yanlış mı?	Doğru ✓ Yanlış X
1 Ülkemizde yaşayan her duyarlı vatandaş, imkânları doğrultusunda toplumsal yardım yapan sivil toplum kuruluşlarına destek olmalıdır.	
2 Sivil toplum kuruluşları, yaptıkları çalışmalarla toplumsal dayanışmanın oluşmasına katkı sağlarlar.	
3 Sosyal yardımlaşma ve dayanışma maddi yardımlarla yapılabileceği gibi manevi desteklerle de yapılabilir.	
4 Toplumsal yardımlaşma sadece aynı toplum içinde yapılmalı, uluslararası düzeyde olmamalıdır.	
5 Kırsal kesimlerde yardımlaşma ve dayanışma duygusu kentlere göre daha azdır.	
6 Toplumsal yardımlaşma bir ülkedeki birlik ve beraberliği artıran unsurlardandır.	
7 Şehit düşen askerlerimizin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazilerimize yardımcı olmak için Darülacezeye bağışta bulunmalıyız.	
8 Sadaka taşları Osmanlı Devleti'nde asalet ve merhametin simgesi haline gelmiştir.	

B. Aşağıdaki durumlardan toplumsal dayanışma ve yardımlaşmaya uygun olanların numaralarını verilen tabela üzerine yazınız.

1 İzmir'deki depremden sonra depremzedelere yiyecek yardımının yapılması

2 Sınıf gezisine katılmayacak olan öğrenci için sınıfta para toplanması

3 Trafik polisinin kırmızı ışıkta geçen sürücüye ceza yazması

4 Haksızlığa uğrayan Ali'ye hakkını araması için arkadaşlarının destek olması

5 Halı sahada maç yapan Ahmet'in arkadaşına pas vermemesi

6 Cenazesi olan komşuya taziye ziyaretinde bulunulması

7 Katıldığı yarışmada birinci olan kişiye ödül verilmesi

8 Alışveriş merkezine gidilerek kıyafet ve ayakkabı alınması

9 Yeni evlenen bir çiftin düğününe katılıp para veya altın takılması

10 Okulda oyun oynarken yere düşen öğrenciyi arkadaşlarının görmezden gelmesi

TOPLUMSAL DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMAYA ÖRNEK UYGULAMA

Empty box for writing the answer to the matching exercise.

C. Aşağıdaki öğrenciler yardımlaşma ve dayanışmanın faydaları hakkında bilgiler edinmişlerdir. Doğru bilgi edinen öğrencilerin yanlarındaki boş kutucuklara "✓" işareti koyunuz.

Kardeşlik ve dostluk duygularını geliştirir.

1

Arkadaşlık ilişkileri bozulur.

2

Kalıp yargılar oluşmasına sebep olur.

3

İnsanlar arasındaki etkileşim kısıtlanır.

4

Problemler kolay çözülür.

5

Toplumsal barışa katkı sağlar.

6

Toplumsal uyum zorlaşır.

7

Birlik ve beraberlik güçlenir.

8

1. Yardımlaşma, insanların çeşitli konularda birbirlerine yardım ederek işlerin üstesinden hep birlikte gelmeleridir.

Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisi toplumsal yardımlaşmaya örnek oluşturmaz?

- A) Zengin insanların fakir insanlara maddi ve manevi destekte bulunması
B) Sokaklarda dilenen çocukların eğitimden yoksun bırakılması
C) Bireylerin doğal afetlerde ilk yardım ve kurtarma çalışmalarına katılması
D) Türk Kızılayın düzenlediği kan bağışi kampanyasına destek verilmesi

2.

Yardımlaşma, maddi yardımlarla yapılabileceği gibi manevi olarak veya ihtiyacı olan bir kişinin bir ihtiyacını karşılamak şeklinde de olabilir.

Aşağıdaki yardımlaşma ile ilgili örneklerden hangisi bir yönü ile diğerlerinden farklıdır?

- A) Yaşlı bir teyzenin yolun karşı tarafına geçmesine yardımcı olunması
B) Evi yanan bir kişiye komşuları tarafından çeşitli eşyalar verilmesi
C) Maddi durumdan yoksun bir kişiye para yardımı yapılması
D) Tekerlekli sandalye ihtiyacı olan bir kişiye tekerlekli sandalye gönderilmesi

3. İnsanlar toplum içinde diğer insanlarla birlikte yaşarlar. İnsanlar birlik içinde hareket ederek ihtiyaçları olduğunda birbirleriyle yardımlaşılırsa

Verilen bilgide "....." ile boş bırakılan yer aşağıdaki seçeneklerden hangisi ile tamamlanırsa yanlış olur?

- A) toplumda güven duygusu artar.
B) toplumsal bağlar giderek zedelenir.
C) sorunların çözümü kolaylaşır.
D) toplumda birlik ve beraberlik sağlanır.

4. Ayla Öğretmen, "Birlikte Daha Güçlüyüz" konusıyla ilgili aşağıdaki doğru-yanlış etkinliğini öğrencilerinden kodlamalarını istemiştir.

DOĞRU MU? YANLIŞ MI?	D	Y
Sosyal yardımlaşma ve dayanışma toplumsal birlikteliği engelleyici bir durumdur.	☐	☐
Toplumsal birlikteliğin sağlanmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri oldukça etkilidir.	☐	☐
Sosyal yardımlaşma ve dayanışmada sivil toplum kuruluşlarına da önemli görevler düşmektedir.	☐	☐

Öğretmenin verdiği etkinliği doğru bir şekilde kodlayan Elvin'in kodlaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A)

D	Y
☐	☒
☒	☐
☐	☒

 B)

D	Y
☒	☐
☐	☒
☒	☐

 C)

D	Y
☐	☒
☒	☐
☒	☐

 D)

D	Y
☒	☐
☐	☒
☐	☒

5.

Türkler tarih boyunca yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini sergilemişlerdir.

Türk toplumundaki,

- I. Aşure gününde komşulara aşure dağıtılması
II. Düşünlerde evlenen çiftte hediye verilmesi
III. Cenaze evlerine yemek götürülmesi
- uygulamalarından hangileri Nasreddin Hoca'nın görüşünü desteklemek amacıyla kullanılabilir?**

- A) I ve II. B) I ve III.
C) II ve III. D) I, II ve III.

6.

“Bir elin verdiği diğer el görmeyecek.” sözünün canlanmış hâlidir sadaka taşları. Genellikle cami etrafında bulunan ve üzerinde para bırakılabilecek bir oyuğu bulunan sadaka taşları, mesaisine akşam karanlığında başlardı. Dar ve çıkmaz sokaklı Osmanlı mahallesine karanlık çöktüğünde canlanırdı sadaka taşları. Sadaka taşlarına para bırakıldıktan sonra ihtiyacı olan kişi sadaka taşından sadece ihtiyacı kadarını alır ve diğer ihtiyaç sahiplerini de düşünürdü.

Bu bilgiden hareketle sadaka taşı uygulamasının,

- I. Toplumsal dayanışmaya katkı sağlar.
- II. Kardeşlik ve dostluk duyguları gelişir.
- III. Birlik ve beraberlik güçlenir.

sonuçlarından hangisi ya da hangilerini ortaya çıkarması beklenir?

- A) Yalnız III. B) I ve II. C) II ve III. D) I, II ve III.

7.

Bireylerin çeşitli konularda birbirlerine yardım etmesine ve ortak olarak işlerin üstesinden gelmesine yardımlaşma denir. Bir topluluğu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak amaçlarda birbirlerine karşılıklı olarak bağlanmasına ise dayanışma denir. Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma için bizlere de önemli görevler düşmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya örnek olarak gösterilemez?

- A) 15 Temmuz darbe girişimine karşı halkın meydanlara inerek darbecilere karşı koyması
B) Günümüzde daha çok kırsal yerleşmelerde uygulanan imece usulünün devam etmesi
C) 1999'daki Marmara depreminden sonra evleri yıkılan insanların diğer vatandaşlar tarafından misafir edilmesi
D) Ailesine daha iyi bir yaşam sağlamak isteyen babanın ikinci bir işte çalışması

8.

Ülkemizin ve milletimizin güvenliği için canlarını hiçe sayarak görev yapan erbaş ve erlerimizden şehit olan veya herhangi bir nedenle hayatını kaybedenlerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere sosyal ve ekonomik destek sağlamak amacıyla 17 Mayıs 1982 tarihinde kurulmuştur. Türk halkı tarafından yapılan bağışlar vakfın önemli gelir kaynakları arasındadır.

Genel ağ sitesinde verilen bu bilgilerden hareketle Türk halkı hakkında aşağıdaki çıkarımlardan hangisinde bulunulamaz?

- A) Mehmetçiklere ve yakınlarına yalnız olmadıkları hissettirilmiştir.
B) Yardımlaşma ve dayanışma örneği sergilenmiştir.
C) Toplumsal konulara duyarsız kalınmıştır.
D) Birlik ve beraberlik kavramlarına uygun davranılmıştır.

Sorunlarımızın Çözümünü Biliyorum

Herhangi bir sorunla karşılaştığımızda bu sorunu **görmezden gelmemeliyiz**. Bu sorunu hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde hukuka uygun olarak çözmeye çalışmalıyız.

Hak

Bir kişinin isteyebileceği, kullanabileceği, toplumca ve kanunlarca tanınan yetkidir.

Örnek:

- Yaşama hakkı
- Dilekçe hakkı
- Oy kullanma hakkı

Sorumluluk

Kişinin kendi davranışlarını ve yetki alanına giren bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir.

Örnek:

- Kanunlara uyma
- Ödevlerini yapma
- Çevreyi temiz tutma

Özgürlük

Kişinin herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünmesi veya davranmasıdır.

Örnek:

- Seyahat özgürlüğü
- Yerleşme özgürlüğü
- Düşünce özgürlüğü

🔴 Bize tanınan haklar hem ulusal hem de uluslararası belgelerle koruma altına alınmıştır. Vatandaşlar olarak sahip olduğumuz haklar anayasamız tarafından güvence altına alınmıştır.

🔴 Hakkımızın kanunsuz bir şekilde kısıtlandığı veya önlendiği bir durumla karşılaştığımız zaman resmî veya ilgili kurumlara; **dilekçe ile başvuru yaparak**, **bilgi edinme hakkımızı kullanarak**, **telefonla şikâyet hatlarını arayarak**, **web sayfalarında yer alan istek ve şikâyet formlarını doldurarak** başvuruda bulunabilir ve hakkımızı arayabiliriz.

ALO 175

Tüketicilerin şikâyetlerini bildirebilecekleri, mağduriyetlerine çözüm arayabilecekleri bir hattır.

CİMER

Vatandaşların şikâyet, talep ve ihbarlarını doğrudan Cumhurbaşkanlığına iletmesini sağlar.

RTÜK

Radyo ve televizyon yayınları hakkında gelen şikâyetleri değerlendirmek için kurulmuştur.

A. Tabloda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru mu? Yanlış mı?	Doğru ✓	Yanlış ✗
1 Temel hak ve özgürlüklerimiz kanunlarla güvence altına alınmıştır.		
2 Herhangi bir sorunla karşılaştığımızda bu sorunu görmezden gelmeliyiz.		
3 Sorunlarımızın çözüme kavuşması için dilekçe vermek demokratik bir hakkımızdır.		
4 Hakkımızın çiğnendiğini düşündüğümüz durumlarda pasif bir tutum sergilememeliyiz.		
5 Başkasının özgürlüğünü kısıtlamadan istediğimizi yapma özgürlüğümüz vardır.		
6 Başımıza gelen bir sorunu fiziki kuvvet yoluyla çözmemiz en demokratik çözümdür.		
7 Birine haksızlık yapıldığında haksızlık yapan kişiye olumsuz bir tutum sergilememeliyiz.		
8 Sorunlarımızı çözerken haklarımıza ve sorumluluklarımıza göre hareket etmeliyiz.		

B. Aşağıdaki örnek olayı okuyunuz. Bu örnek olay ile ilgili verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

	D	Y
1 Teyze, hak ve sorumluluklarının farkında değildir.	☐	☐
2 Amca, sorunu görmezlikten gelmeyerek bilinçli bir tüketici olduğunu kanıtlamıştır.	☐	☐
3 Mağaza yetkilisi yükümlülüklerini yerine getirmemiştir.	☐	☐
4 Teyze, bilinçli tüketici tutum ve davranışı sergilememiştir.	☐	☐
5 Mağaza yetkilisi haksızlığa uğramıştır.	☐	☐

C. Aşağıda verilen durumlardan hakkını arayan vatandaşa ait olanların altına (✓) işareti, hakkını aramayan vatandaşa ait olanların altına da (✗) işareti koyunuz.

1

Aldığı spor DVD'si için-
den çizgi film çıkan birinin
DVD'yi kardeşine vermesi

Hakkını
arayan

Hakkını
aramayan

2

Arsasına izni olmadan inşa-
at yapılan Ali'nin belediyeye
dilekçe ile başvurması

Hakkını
arayan

Hakkını
aramayan

3

Komşusunun kaçak
elektrik kullanmasına Ayşe
Hanım'ın göz yumması

Hakkını
arayan

Hakkını
aramayan

1. Ses sanatçısı Emel Hanım, çıkardığı albümün korsan satışını yapanları mahkemeye vermiştir.

Buna göre Emel Hanım ile ilgili,

- I. Yasal yollarla hakkını aramıştır.
II. Hak ve sorumluluklarına uygun davranmıştır.
III. Korsan satış yapanlara karşı adil davranmamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II. B) I ve III.
C) II ve III. D) I, II ve III.

2.

“Mahallemizin çöpleri bir haftadır toplanmıyor. Bu durum sağlığımızı tehlikeye atıyor.” diyen bir kişi öncelikle aşağıdaki kurumlardan hangisine başvurmalıdır?

- A) Kaymakamlık B) Belediye
C) Karakol D) Emniyet Müdürlüğü

3. Aşağıda hak, sorumluluk ve özgürlük kavramlarına bazı örnekler verilmiştir.

- I. İstedığımız bir marketten alışveriş yapmak
II. Alışverişten sonra fiş veya fatura almak
III. Alışverişte sıkıntı çıkarsa sorunu çözmek için dilekçe ile başvurmak

Bu örneklerin hak, sorumluluk ve özgürlük kavramlarıyla ilişkilendirilmesi hangi seçenekte doğru yapılmıştır?

I	II	III
A) Sorumluluk	Hak	Özgürlük
B) Sorumluluk	Özgürlük	Hak
C) Özgürlük	Sorumluluk	Hak
D) Hak	Özgürlük	Sorumluluk

4.

Bu fotoğraf makinesini daha yeni aldım. Ancak fotoğrafları net çekmiyor.

Böyle bir durumla karşılaştığınız kişi öncelikle aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) Çok rahatsız etmiyorsa bu şekilde kullanıma devam etmelidir.
B) Fotoğraf makinesi tamircisine giderek makineyi tamir ettirmelidir.
C) Ürünü faturası ile birlikte aldığı satıcıya giderek sorunu çözmesini istemelidir.
D) Ayıplı mal satıldığı için valiliğe suç duyurusunda bulunmalıdır.

5.

Buna göre izleyicilerin hakkını aramak ve sorumluluklarını yerine getirmek için bu kanalı öncelikle hangi kuruma şikâyet etmelidir?

- A) RTÜK B) Polis
C) CİMER D) MEB

6.

“

Benim adım Gökçe, 11 yaşındayım. Bu yıl 5. sınıfa başlamam gerekiyordu ancak babam kız olduğum gerekçesiyle beni okula göndermedi. Ben de bulunduğum ildeki yetkili makamlara mektup yazdım. Artık okula gidiyorum ve çok mutluyum.

”

Buna göre Gökçe'nin aşağıdaki haklarından hangisini elde etmek için çaba sarf ettiği söylenebilir?

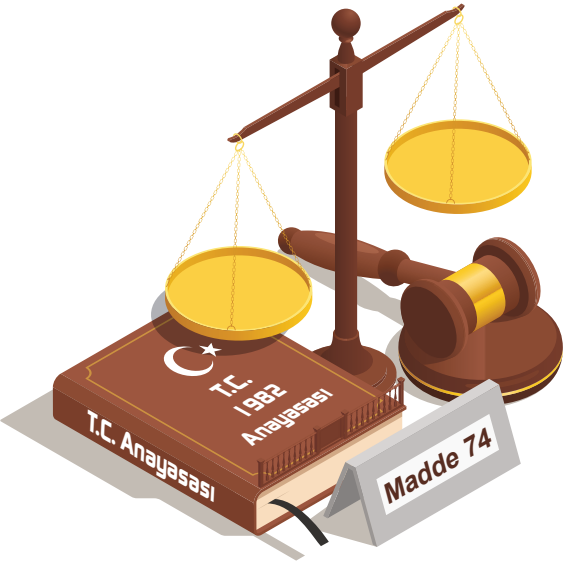
- A) Sağlık hakkı B) Yaşama hakkı C) Tüketici hakkı D) Eğitim hakkı

7. Günlük hayatımızda bize yapılan haksızlıkları önlemek, yanlışlıkları düzeltmek ve karşımıza çıkan sorunları çözmek için hak ve sorumluluklarımızı bilmemiz gerekmektedir.

Anayasaya aykırı olarak haklarımızın kısıtlanması veya önlenmesi durumunda aşağıdakilerden hangisini yapmamız yanlış olur?

- A) İlgili kuruma dilekçe ile başvurmak B) Bilgi edinme hakkını kullanmak
C) Telefonla şikâyet hatlarını aramak D) Sorunu görmezden gelmek

8.

“

Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve TBMM'ye yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

”

Anayasanın verilen maddesine göre dilekçe hakkı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hak arama yolları arasında yer almaktadır.
B) Belli bir yaşı dolduran vatandaşlar tarafından kullanılabilir.
C) Tüm vatandaşlar bu haktan yararlanabilir.
D) Anayasa ile güvence altına alınmıştır.

1. Günlük yaşamımızda bize yapılan haksızlıkları önlemek, yanlışlıkları düzeltmek ve karşımıza çıkan sorunları çözmek için hak ve sorumluluklarımızı bilmemiz gerekir.

Anayasaya aykırı olarak haklarımızın kısıtlanması veya önlenmesi durumunda,

- I. Dilekçe ile başvurma
II. Bilgi edinme formunu doldurma
III. Telefon şikâyet hattı numaralarını arama

yöntemlerinden hangisi ya da hangilerini kullanarak başvuruda bulunabilir ve hakkımızı arayabiliriz?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

2.

30 Ekim 2020 tarihinde İzmir'de meydana gelen deprem sırasında birçok ilden gönüllü vatandaş arama kurtarma çalışmalarına katılarak

Cümlenin aşağıdakilerden hangisi ile devam ettirilmesi toplumsal birliktelik açısından daha uygun olur?

- A) toplumsal dayanışma örneği göstermişlerdir.
B) maddi menfaatlerini korumuşlardır.
C) uluslararası ilişkileri geliştirmişlerdir.
D) toplumsal çatışmaları artırmışlardır.

3. **Toplumunu bir arada tutan ve toplumsal birliğini sağlayan unsurlara aşağıdakilerden hangisi örnek olarak gösterilemez?**

- A) Millî ve dinî bayramların kutlanması
B) Düşünlerde eş, dost, akraba ve komşuların bir arada bulunması
C) Bayramlarda tatil köyüne gidilmesi
D) Bayramlarda büyüklerin ziyaret edilmesi

4.

Aşağıdakilerden hangisi havaya zehirli gazlar salan fabrikanın olduğu bölgede yaşayan ve sorumluluklarını bilen bir vatandaşın yapacağı bir davranış olamaz?

- A) Belediyeye ve diğer kurumlara dilekçe yoluyla şikâyet etmek
B) Fabrika yönetiminden menfaat elde etmek
C) Konu ile ilgili kamuoyu oluşturmak
D) Konuyla ilgili toplumsal duyarlılık oluşturmak

5.

Rollerimiz bize birtakım hak ve sorumluluklar yükler.

Bireyler aynı grupta farklı rollere sahip olabilirler.

Furkan Ahsen Yusuf Çiğdem

Rollerden biri her zaman diğerlerine göre daha önemlidir.

Bazı rollerimizi hayatımız boyunca devam ettirebiliriz.

Yukarıdaki öğrencilerden hangisi yanlış bir bilgi vermiştir?

- A) Furkan B) Ahsen
C) Yusuf D) Çiğdem

ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1

6. Dersinde “Sosyal Rollerimiz” konusunu işleyen Tarık Öğretmen, öğrencilerine “İnsanların sahip olduğu bazı roller doğuştan, bazıları ise sonradan kazanılır.” demiştir.

Buna göre toplumsal hayatta sonradan kazanılan rollere,

- I. Kütüphane üyeliği
- II. Sınıf başkanlığı
- III. Tiyatro oyunculuğu

hangisi ya da hangileri örnek olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I.
- B) I ve II.
- C) II ve III.
- D) I, II ve III.

7. Maddi zorluk çeken öğrencilere eğitim alanında fırsat eşitliği sağlamak isteyen bir kişi aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisinin faaliyetlerine katılmalıdır?

8. Toplumda bireylerin huzurlu ve güvenli şekilde bir arada yaşayabilmesi için,

- I. Ön yargıların giderek yayılması
- II. Özel gereksinimli bireylere saygı duyulması
- III. Farklı dil, din ve milletlere hoşgörüyle yaklaşılması

durumlarından hangisi ya da hangilerinin gerçekleştirilmesi gerekir?

- A) Yalnız III.
- B) I ve II.
- C) II ve III.
- D) I, II ve III.

9. “Sorunlarımın Çözümünü Biliyorum” konusyla ilgili aşağıdaki tablo, doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak doldurulacaktır.

	İFADELER	D/Y
1.	Haklarını ve sorumluluklarını bilen ve bunları koruyan vatandaşlar olmalıyız.	
2.	Haksızken haklı duruma çıkmaya çalışmalıyız.	
3.	Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olmasına önem vermeliyiz.	

Buna göre tablonun doğru doldurulmuş hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A)

1.	D
2.	Y
3.	D
- B)

1.	D
2.	D
3.	Y
- C)

1.	Y
2.	Y
3.	D
- D)

1.	Y
2.	D
3.	D

- 10.

Kültürü oluşturan unsurların en başındadır. Bir milletin ses dünyasıdır. Kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli paya sahiptir.

Ayhan Öğretmen kültürel bağlarımızı güçlendiren unsurlardan hangisini açıklamaktadır?

- A) Dil
- B) Din
- C) Tarih
- D) Sanat

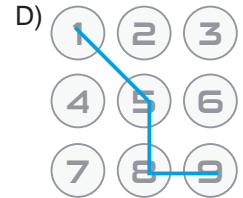
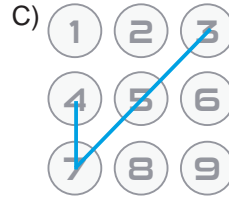
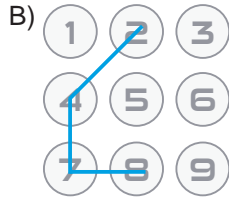
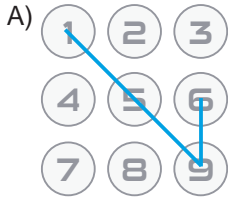
ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1

11. İdil'in, tabletindeki ekran kilidini açabilmesi için yardımlaşma ve dayanışmanın sağlayacağı bireysel ve toplumsal katkıların yazılı olduğu kutucukları takip ederek bir desen oluşturması gerekmektedir.

Buna göre İdil'in oluşturması gereken desen aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- 12.

Bu görsel öncelikle aşağıdaki ifadelerden hangisini desteklemektedir?

- A) Bireylerin en önemli rolleri okul çağındaki rolleridir.
B) Rollerimiz zaman içerisinde değişiklik gösterebilir.
C) Roller bireye sadece belirli hak ve sorumluluklar yükler.
D) Bireyler doğdukları andan öldükleri zamana kadar hep aynı rolleri üstlenirler.

13. Savaş alanında yaralanan askerlere yardım götürmek amacıyla 11 Haziran 1868'de "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulan Kızılay, 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti", 1923'te "Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır. Kızılay, doğal felaketlerde yurt içi ve yurt dışında ihtiyaç sahibi insanlara, kimsesizlere, yoksullara yeme, içme, barınma, sağlık vb. alanlarda yardım ulaştırır.

Metne göre sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın en önemli örneklerinden olan Türk Kızılay ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Kuruluş amacına
B) Hangi alanlarda faaliyet yürüttüğüne
C) Ne zaman kurulduğuna
D) Giderlerini nasıl karşıladığına

14.

“

Her milletin kendine özgü gelenekleri, kendine özgü âdetleri, kendine göre millî özellikleri vardır. Hiçbir millet, aynen diğer bir milletin taklitçisi olmamalıdır. Çünkü böyle bir millet, ne taklit ettiği milletin aynısı olabilir, ne kendi milliyeti içinde kalabilir. Bunun sonucu şüphesiz ki acıdır.

Mustafa Kemal ATATÜRK

”

Mustafa Kemal Atatürk bu sözleriyle aşağıda verilen kavramlardan öncelikle hangisinin önemini vurgulamış olabilir?

- A) Millî kimlik
B) Çağdaşlaşma
C) Millî egemenlik
D) Eşitlik

15. Üstünde eski elbiseler olan bir genç, aracına binen bir kadının camına tıklayarak camı açmasını ister. Kadın, gencin hâlini görünce para istediğini düşünerek ona bozuk para uzatır. Aslında genç adam, kadına az önce düşürdüğü cüzdanını vermeye çalışmaktadır.

Kadının gence karşı bu tutumu aşağıdaki kavramlardan öncelikle hangisi ile ifade edilebilir?

- A) Eşitlik
B) Fedakârlık
C) Ön yargı
D) Dayanışma